

Ole paras itsesi

En ole niitä, joiden ammatillinen tulevaisuus on määräytynyt jo lapsena. Minä unelmoin siitä, että olisin presidentti ja myöhemmin haaveet vaihtelivat. Välillä halusin olla eläinlääkäri, liikunnanopettajakin - ja viimein lukioaikana biologi. Surmattuani kaikki Kangasalan lukion banaanikärpäset ymmärsin, että ehkä minulle voisi joku muu polku ollakin parempi. Koska en tiennyt, mikä minusta tulisi isona, valitsin juridiikan opinnot.

Aloitus Lapin yliopistossa vuonna 1990 oli takkuinen. Motivaatiopula iski. En ymmärtänyt, miksi olin, missä olin. Lounaalla muut puhuivat olkatopatuissa jakuissaan ja kauluspaidoissaan siitä, miten valmistumisen jälkeen voisi ostaa hyvän auton ja tilavan rivitalon, mutta minulle raha tai status ei riittänyt houkuttimeksi edetä valitsemallani tiellä. Oikeudelliset kysymykset tuntuivat haastavilta ja pidin assistentteja yli-ihmisinä, joiden nerouden tasolle en koskaan voisi yltää. Mieleeni jäi kuitenkin rikosoikeuden professorin johdantoluento, jossa hän ennakoி, että meistä noin sadasta sinä vuonna aloittaneesta tilastojen valossa kaksi tulisi myöhemmin tohtoroitumaan.

Opintojen edetessä huomasin kuitenkin, että juridinen ajattelu sopii minulle. Aloin innostua. Suoriuduin kiitettävien arvosanojen ja kolmen vuoden jälkeen olin uunituore oikeustieteen kandidaatti. Olin reputtanut vain yhden tentin, joka oli perhe- ja jäämistöoikeus. Toisella kertaa pääsin onneksi läpi. Olisi voinut käydä niin kuin eräälle, nykyisin sijoitusallalla päällikkötehtävissä toimivalle ystävälleni, joka joutui uusimaan kauppaoikeuden tentin yhdeksän kertaa.

Valmistuttuani päätin, että oli aika avartaa näkökulmia ja suunnata ulkomaille. Lähdin Nottinghamin yliopistoon kirjoittamaan jäämistöoikeuden alalta lisensiaatintyötä. Sieltä oli tarkoitus jatkaa suoraan auskultoimaan. Jälkikäteen ajateltuna tuossa vaiheessa en ollut ottanut omaa elämääni hallintaani ja ohjannut sitä haluamaani suuntaan. Etenin kuten olin ajatellut, että sopii edetä ilman, että olin kysynyt itseltäni, mitä haluan tehdä. Sitähän varten olin juridiikan valinnut, että tuo kysymys säilyisi avoimena, mutta outoa kyllä en silti koskaan etsinyt siihen vastausta. Sattuma puuttui peliin.

Eräänä kylmänä päivänä Nottinghamin talvessa sain isältäni kirjeen. Lapin yliopistosta oli tullut valmistuneille ilmoitus siitä, että ensimmäinen oikeustieteen tohtorikoulu aloittaisi toimintansa Helsingin yliopistossa ja sinne voisi lähettää hakemuksen. Vuonna 1993 tietokoneet, printterit ja muut olivat sen verran hankalasti saatavilla, että kirjoitin hakemuksen käsin – isän kannustuksesta – ja isäni kirjoitti sen Yhtyneiden Paperitehtaiden kirjoituskoneella puhtaaksi. Isäni, englantia osaamaton paperimies, kopioi hakemuksestani kaikki englanninkieliset sanat väärin. Valintalautakunta oli kuitenkin sisällöstä sen verran vaikuttunut, että kutsui minut haastatteluun. Minä ja Lapin yliopistosta valmistunut kurssikaverini, nykyinen oikeuskansleri Tuomas Pöysti, pääsimme sisään vuonna 1995 alkaneeseen ohjelmaan ja väittelimme Lapin yliopistossa peräkkäisinä viikonloppuina elokuussa 1999.

Olen monesti miettinyt, miten elämäni olisi ilman tohtorikoulua mennyt. Olen myös miettinyt, miksi en ottanut härkää sarvista kiinni jo opintojen aikana tai edes valmistuttuani, ja miettinyt, mitä aidosti haluan elämässäni tehdä. Maailma ei ollut minulle avoin, kun kuljin laput silmillä putkea pitkin kohti jotain, minne ajopuun lailla lopulta kulkeutuisin. Tohtorin hattu päässä uskalsin jo hieman unelmoida tulevasta. Asetin tavoitteen, että kansainvälisen

yksityisoikeuden ja oikeusvertailun professorin jäädessä eläkkeelle Lapin yliopistosta, minä hakisin näin vapautunutta virkaa. Tavoitteen saavuttaminen edellytti akateemista meritoitumista. Käärin hihat. Monia epäuskon hetkiä matkan varrella oli. Mietin mitä jos en saavuta tavoitettani, mitä jos joku muu tulee valituksi. Hakeuduin yhdessä vaiheessa asianajotoimistoon tarkoitukseni kartuttaa käytännön kokemusta, jos akateemisen maailman ovi sulkeutuisi nenäni edestä. Monta kertaa jouduin tekemään valinnan: jatkanko tavoitettani kohti vai annanko periksi. Mutta kun tavoite on selvä, on myös se selvää, että jos olisin antanut periksi, olisin harmitellut koko loppuelämäni *mitä jos*. Uskon siihen, että harvemmin ketään jälkikäteen harmittaa yrittäminen, vaikka se johtaisi epäonnistumiseen. Mutta aina harmittaa, jos ei edes yritä.

Onnistuin tavoitteeni saavuttamisessa. Vaikka professorin työn sisältö on vuosien myötä muuttanut muotoaan, sen ydinsisältö – opiskelijoiden opettaminen ja ohjaaminen - on kuitenkin pysynyt ennallaan. Nautin työstäni ja koen, että se sopii minulle. Tiedän, miksi teen sitä mitä teen. Ja mikä parasta, töitä on kiva tehdä. Perhe- ja jäämistöoikeus on nautinnollista opetettavaa, koska jokainen opiskelija löytää kurssilta liittymiä omaan elämäänsä. Oppiaine on myös haastava, ja haastavuudessaan yllättävän vaikea opetettava. Yrityksen ja erehdyksen kautta – sekä palautteen varteen ottaen – olen edennyt tähän pisteeseen. Se, että minut valittiin vuoden opettajaksi 2018, on minulle suuri ilo ja kunnia. Se osoittaa, että olen oikealla tiellä ja motivoi minua edelleen kehittämään itseäni opettajana.

Tämän jutun tarkoituksena ei ollut niinkään kertoa minusta, vaikka se kulkemiani polkuja kartoittaakin. Tarkoitukseni on omia kokemuksiani vasten peilaamalla havahduttaa huomaamaan, miten tärkeä olisi mieltää juridiikan monien maailmojen olemassaolo. Jokaisen opiskelijan kannattaisi mielestäni miettiä, millaista oikeutta haluaa harjoittaa: olipa se yritysjuridiikkaa, perheoikeudellisten toimeksiantojen hoitamista, tuomioistuintyötä tai mitä tahansa. Jo opintojen aikana kannattaa miettiä, millaisella psyykellä on varustettu; osaako illalla rentoutua kotisohvalla, jos on päivällä puolustanut syytettyä murhaoikeudenkäynnissä ja jääkö lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö vaivaamaan päiväkausiksi, vaikka juttu olisi jo poistunut omalta työpöydältä. Haluaako harjoittaa juridiikkaa, jossa pääsee toteuttamaan omia käsityksiä oikeudenmukaisuudesta ja jossa ehkä tienestit eivät ole suurimmat mahdolliset vai haluaako pyöritellä numeroita, tienata kohtuullisesti ja golfata illalla kavereiden kanssa. Haluaako olla luova, kirjoittaa kirjoja ja luennoida vai riittääkö se, että siteeraa ja analysoi taitavasti, mitä muut ovat oikeudellisessa kirjallisuudessa kirjoittaneet. Mikään vaihtoehto ei ole toista parempi tai huonompi, mutta kaikki vaihtoehdot eivät sovi kaikille.

Jos jonkun yleisen neuvon yrittäisin kiteyttää, olisi se tämä: älä ikinä turhaan pienennä itseäsi vaan usko itseesi ja kykyihisi, aseta tavoite ja käy rohkeasti, reilun pelin hengessä, sitä kohti. Astu juridiikan maailmoista siihen, joka antaa sinulle enemmän kuin ottaa. Valinta siitä, millainen ihminen ja juristi olet, on sinun.